

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

β. φίλιας, μ. κουρουκλη
γ. ρουσσης, κ. κασιματη
λ. μουσουρου, α. παπαριζος
ε. χατζηκωνσταντη
μ. πετρονωτη, γ. βαρσος
φ. τσαλικογλου-κωστοπουλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΤΥΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	
I. Αγροτική και προβιομηχανική κοινωνία	
1) Τα γενικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας	21
2) Οικολογικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας	22
3) Γενικά οικονομικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας	23
4) Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας	24
5) Η οικογένεια στην αγροτική κοινωνία	28
6) Η αγροτική κοινωνία φεουδαρχικού τύπου στην Ευρώπη. Διαφορές από το Βυζάντιο και την Οθωμανική Αυτοκρατορία	30
II. Βιομηχανική κοινωνία	
1) Η αστική ανάκαμψη στη φεουδαρχία	38
2) Προκαπιταλιστικός και καπιταλιστικός τύπος αστού	39
3) Τα οικονομικο-κοινωνικά στοιχεία της πορείας προς την καπιταλιστικό-βιομηχανική ολοκλήρωση	42
4) Η βιομηχανική κοινωνία: μετεξελίξεις και αντιφάσεις	45
5) Δημογραφικές εξελίξεις – Οικογένεια – Κοινωνικές σχέσεις στη σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία	49
6) Βιομηχανική κοινωνία και όψεις της υπανάπτυξης	51
7) Οι βιομηχανικές κοινωνίες σοσιαλιστικού τύπου	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	
1) Τι είναι κοινωνία; Ορισμένες εννοιολογικές διευκρινίσεις	57
2) Από την κοινωνία δίχως κράτος στη γένεση του κράτους	60
3) Εξέλιξη του κράτους μέχρι το σύγχρονο κράτος	64

α) Η πόλη-κράτος στον αρχαίο κλασικό κόσμο και η δουλοκτητική κοινωνία	64
β) Κράτος και εξουσία στη δυτική φεουδαρχία	65
γ) Η απολυταρχία και η γένεση του εθνοκράτους	67
4) Τα σύγχρονα κράτη και διάφορες αντιλήψεις γύρω απ'αυτά	67
5) Λειτουργία και μηχανισμοί του σύγχρονου καπιταλιστικού κράτους	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

I) Κοινωνική διαστρωμάτωση

1) Η έννοια της κοινωνικής διαστρωμάτωσης	73
α) Κοινωνικές ανισότητες	73
β) Κοινωνική ιεράρχηση	76
2) Τύποι κοινωνικής διαστρωμάτωσης	77
α) Κάστες	77
β) Κοινωνικές θέσεις	78
γ) Κοινωνικές τάξεις	79
3) Κυριότερες κοινωνιολογικές σχολές και εκπρόσωποί τους για τη διαστρωμάτωση και τις κοινωνικές τάξεις	81
α) Η σχολή των συγκρούσεων: Μαρξιστική άποψη	81
β) Η σχολή της ισορροπίας: Απόψεις των κυριότερων λειτουργιστών	86
γ) Οι απόψεις του Μάξ Βέμπερ	89

II. Κοινωνική κινητικότητα

1) Η έννοια της κοινωνικής κινητικότητας	90
2) Μορφές κοινωνικής κινητικότητας	92
3) Συνέπειες της κοινωνικής κινητικότητας στο άτομο	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

I. Μορφή και λειτουργία των κοινωνικών θεσμών

1) Τι είναι κοινωνικός θεσμός;	96
2) Μορφές θεσμών	96
3) Παράδειγμα θεσμού: Η οικογένεια	97
4) Οι λειτουργίες των κοινωνικών θεσμών	98

II. Μεταβολή και μετασχηματισμός των κοινωνικών θεσμών

1) Διαφοροποίηση των θεσμών στο χώρο και το χρόνο	101
2) Επίδραση του κοινωνικού μετασχηματισμού στους κοινωνικούς θεσμούς	103
3) Η αναγκαιότητα των θεσμών	106
4) Η χρησιμότητα μελέτης των κοινωνικών θεσμών	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ – ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

I. Οριοθέτηση του θέματος	109
1) Τι δεν είναι ιδεολογία	109
2) Τι είναι ιδεολογία	113

II. Ανάδυση της ιδεολογίας

1) Τρόπος παραγωγής της ιδεολογίας	115
2) Τρεις βασικές διαπιστώσεις για την ανάπτυξη της ιδεολογίας	118

III. Ιδεολογία – Κουλτούρα - Κράτος

1) Σχέση ιδεολογίας – κουλτούρας και πράξη	122
2) Κράτος και ιδεολογική λειτουργία των μηχανισμών του κράτους	127

IV. Διάκριση των ιδεολογιών (μορφές)

1) Επιμέρους ιδεολογίες	136
2) Βαθμίδες ιδεολογίας	136
3) Διάχυτες ιδεολογίες	138
4) Περιθωριακές ιδεολογίες	139

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

I. Θεωρητικά προβλήματα

1) Σχέση ατόμου και κοινωνίας	143
2) Το πρόβλημα της προσωπικότητας	144

II. Οι δύο τάσεις

1) Ατομικιστική τάση (ψυχολογισμός)	145
2) Κοινωνιστική τάση (κοινωνιολογισμός)	146

III. Κριτική στο πλαίσιο της αμοιβαίας προσέγγισης κοινωνιολογίας - ψυχολογίας

1) Σχέση ατόμου και κοινωνίας: σχέση αλληλεπίδρασης	147
2) Προσωπικότητα - Συμπεριφορά: Τα στοιχεία της αλληλεπίδρασης	148
3) Συμπεράσματα: Το πρόβλημα της ψυχοκοινωνικής προσωπικότητας	152
IV. Σύγχρονη κοινωνική ψυχολογία: Επιστήμη της κοινωνικής συμπεριφοράς	160
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	
I. Κοινωνικοποίηση	
1) Κοινωνικοποίηση: Ορισμός και ερμηνεία	160
2) Στόχοι της κοινωνικοποίησης	161
3) Μηχανισμοί κοινωνικοποίησης	162
4) Φορείς κοινωνικοποίησης (Θεσμοποιημένοι-μη θεσμοποιημένοι)	165
5) Κοινωνικοποίηση και ενηλικίωση	169
II. Κοινωνικός έλεγχος	
1) Ορισμός και σχέση με τη λειτουργία της κοινωνικοποίησης	171
2) Λειτουργίες και είδη κοινωνικού ελέγχου	173
3) Ο κοινωνικός έλεγχος ως δυναμική λειτουργία	176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	
Εισαγωγή	180
I. Η Κοινωνική θέση	
1) Η έννοια της κοινωνικής θέσης	181
2) Κοινωνικές δομές και συστήματα κοινωνικών θέσεων	182
3) Κοινωνική θέση και κοινωνικά χαρακτηριστικά	184
4) Το άτομο ως φορέας κοινωνικής θέσης	187
5) Κοινωνικές θέσεις και κοινωνικές τάξεις	190
II. Κοινωνικές θέσεις και κοινωνικοί ρόλοι	
1) Η έννοια του κοινωνικού ρόλου	191
2) Κοινωνικές δομές και συστήματα κοινωνικών ρόλων	193
3) Η κατανομή των κοινωνικών ρόλων	195
4) Το άτομο ως φορέας κοινωνικών ρόλων	197

5) Σύγκρουση ρόλων	199
6) Κοινωνικοποίηση και επιλογή ρόλων	201

III. Η Ρύθμιση της συμπεριφοράς: Κοινωνικοί κανόνες

1) Η έννοια του κοινωνικού κανόνα	203
2) Χαρακτηριστικά των κοινωνικών κανόνων	203
3) Κοινωνικές δομές και συστήματα κοινωνικών κανόνων	205
4) Σημασία της καθιέρωσης κοινωνικών κανόνων	206
5) Μηχανισμοί εσωτερίκευσης κοινωνικών κανόνων	208
6) Φορείς κύρους – εξουσίας και καθιέρωση κοινωνικών κανόνων	210

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

I. Νοοτροπίες

1) Τα στοιχεία του προβλήματος: Εισαγωγικές παρατηρήσεις	215
2) Ψυχοκοινωνική διερεύνηση της συμπεριφοράς	216
3). Νοοτροπία: Σχηματισμός και περιεχόμενο ατομικής και ομαδικής νοοτροπίας	219
4) Ομοιογενής – ετερογενής νοοτροπία	223
5) Γενικά χαρακτηριστικά νοοτροπιών	224
6) Σταθερά πλαίσια αναφοράς των νοοτροπιών	225
7) Παράγοντες και διαδικασία μεταβολής ή αλλοίωσης των νοοτροπιών	228
8) Μελέτη ποσοτική και ποιοτική των μεταβολών ή αλλοιώσεων της νοοτροπίας	231
9) Σχέση νοοτροπίας και κουλτούρας	232

II. Στερεότυπα, πεποιθήσεις και προκαταλήψεις

1) Στερεότυπο: έννοια και σημασία του	235
2) Στερεότυπα και διαδικασία σχηματισμού της αντίληψης	236
3) Διαδικασία σχηματισμού στερεοτύπων και προκαταλήψεων – Κυρίαρχη ιδεολογία	239
4) Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των στερεοτύπων	241
5) Τα Στερεότυπα ως κατηγορία των πεποιθήσεων: Διακρίσεις	245
6) Τα Στερεότυπα ως προσδιοριστικοί παράγοντες των στάσεων: Αρνητική στάση-προκατάληψη	248
7) Στερεοτυπική σκέψη και προκαταλήψεις – Συμπεράσματα	250

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΗΣ

I. Κοινωνικές στάσεις

1) Οριοθέτηση του θέματος	252
---------------------------	-----

2) Γένεση των στάσεων – Διακρίσεις	254
3) Οι στάσεις ως σχετικά μόνιμες διαθέσεις	256
4) Δυναμική των στάσεων	258
5) Τα γενικά χαρακτηριστικά των στάσεων - Συμπεράσματα	259
6) Τεχνικές έρευνες των κοινωνικών στάσεων	261
II. Γνώμες – Κοινή γνώμη	
1) Γενική προσέγγιση του θέματος	264
2) Ατομική και ομαδική γνώμη (Κοινή Γνώμη)	266
3) Σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης – Φορείς και παράγοντες επηρεασμού	274
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ: ΑΝΟΜΙΑ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ	
I. Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και κοινωνική προσαρμογή	279
II. Ανομία	
1) Τι είναι ανομία	281
2) Επιπτώσεις της ανομίας	281
III. Αλλοτρίωση	
1) Τι είναι αλλοτρίωση	282
2) Η εξέλιξη της έννοιας της αλλοτρίωσης	283
3) Η αλλοτρίωση ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων του σύγχρονου ανθρώπου	284
4) Ο τρόπος μελέτης της αλλοτρίωσης	285
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	
Η ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΣΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	
I. Αποσαφήνιση της έννοιας της απόκλισης	
II. Τα επίπεδα της προσέγγισης	
1) Η απόκλιση ως ατομικό ενδοψυχικό φαινόμενο (η φροϋδική – ψυχαναλυτική οπτική)	290
2) Η απόκλιση ως κοινωνικό φαινόμενο	294
3) Η απόκλιση ως προϊόν κοινωνικής αντίδρασης	298
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ	304-307